

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARINA YÖNELİK PIYANO İLE EŞLİK ALANINDA YETERLİK ALGISI ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ

Duygu PİJİ*

ÖZET

Okul müziği eğitiminde, şarkıların müzik öğretmeni tarafından piyano ile eşliklenmesi, öğrencilerin melodi, ritim ve armoni duygularının geliştirilmesi açısından önemli görülmektedir. Müzik öğretmeni adayları, piyano ile eşlik alanındaki bilgi ve beceriyi, Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan Eşlik dersinden almaktadırlar. Bu araştırmada müzik öğretmeni adaylarının eşlikle ilgili düzeylerine yönelik yeterlik algılarını belirlemek üzere “Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği” geliştirilmiştir. Araştırmanın amacını, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi oluşturmuştur. Ölçeğin geçerliğinin belirlenmesine yönelik yapılan Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliği Ölçümü ve Bartlett Evren Testi sonucunda ölçeğin evren parametresinde çok boyutlu bir değişkenden geldiği saptanarak, ölçeğin faktör yüklerinin belirlenmesi için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçek, dört alt ölçekten oluşmaktadır. “Ezgiye Eşlik Etme”, “Piyano Tekniği ve Armoni Bilgisini Eşlikte Kullanma”, “Piyanoda Teknik Yeterlik” ve “Okul Müziği Yaratma” alt ölçekleri, müzik öğretmeni adaylarının piyanoda eşliğin farklı boyutlarındaki yeterlik algılarını ölçmektedir. Geçerlik çalışması kapsamında ölçeğin tümü ve alt ölçekler için madde analizi yapılmıştır. Güvenirlik hesaplamaları için test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin tümü ve alt ölçeklerin güvenilirliği için iç tutarlık analizleri (Cronbach Alpha, Guttman ve Spearman-Brown) yapılmıştır. Toplam 94 müzik öğretmeni adayından elde edilen verilerin analizi sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, müzik öğretmeni adaylarının eşlik alanında beklenen yeterlik algısına sahip olmadıkları saptanmış ve Piyano, Koro ve Eşlik derslerindeki akademik başarıları ile piyano eşlik alanındaki yeterlik algıları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin piyano eğitimine başlama dönemlerinde göre piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı puan ortalamaları arasındaki fark belirlenmiştir. Buna göre, piyano eğitimine ilköğretim döneminde başlayan öğrencilerin, lise ve üniversite döneminde başlayan öğrencilere göre daha yüksek yeterlik algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Müzik lisesi mezunu müzik öğretmeni adaylarının, genel lise mezunu olanlara göre kendilerini piyano ile eşlik alanında daha yeterli olarak algıladıkları sonucuna varılmıştır. Lisans dördüncü sınıf öğrencilerinin,

* Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

lisans üçüncü sınıf öğrencilerine göre piyano ile eşlik alanında daha yüksek yeterlik algısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Piyanoda eşlik, yeterlik algısı, eşlik bağlantılı dersler, akademik başarı.

DEVELOPING THE SUFFICIENCY PERCEPTION SCALE IN THE AREA OF ACCOMPANIMENT WITH PIANO FOR CANDIDATE MUSIC TEACHERS

SUMMARY

The music teacher's accompanying the songs by piano in music education at school appears to be important regarding the development of melody, rhythm and harmony feelings of the students. The music teacher candidates receive their knowledge and skill in the area of piano accompaniment through the Accompaniment lesson within the Music Teaching License Program. In this research, with the purpose of defining the perception of sufficiency regarding the accompaniment levels of music teacher candidates a 'Scale for the Perception of Sufficiency in the Area of Piano Accompaniment' has been developed. The purpose of the research is formed by the definition of the validity and reliability of the scale. As a result of the Measurement of Kaiser-Meyer-Olkin Sampling Sufficiency Measurement and Bartlett Test carried out to define the validity of the scale, determining that the scale came from a multi dimensional variable in the universal parameter, a factor analysis has been carried out to determine the factor loads of the scale. According to the results of the factor analysis the scale consists of four sub scales. The sub scales of 'Accompanying the Melody', 'Utilizing the Piano Technique and Harmony Information in Accompaniment', 'Technical Sufficiency in Piano' and 'Creating School Music' measure the perception of sufficiency of music teacher candidates in different dimensions of piano accompaniment. In the scope of the validity study material analysis has been carried out for all the scale and the sub scales. For the calculations of reliability test-repeat test method has been used. For the whole of the scale and the reliability of the sub scales internal consistency analysis have been made (Cronbach Alpha, Guttman and Spearman-Brown). Based on the analysis of the data received from a total of 94 music teacher candidates it has been determined that the scale is valid and reliable. Furthermore, it has been established that the music teacher candidates had not the expected sufficiency perception in the area of accompaniment and a meaningful relation has been found between their academic success in the lessons of Piano, Chorus and Accompaniment lessons and their sufficiency perception in the area of piano accompaniment. The difference between the sufficiency perception average points in the area of accompaniment with piano in relation to their period of beginning their piano education has been determined. Consequently, it has been determined that the students who started their piano education during their primary school education have a higher

sufficiency perception compared to the students who have started at senior high school and university periods. The conclusion that the music teacher candidates who were graduates of music senior high schools perceived themselves as more sufficient in the area of piano accompaniment in comparison to the graduates of the general senior high schools has been reached. It has been determined that students in the fourth grade of License had a higher sufficiency perception in the area of accompaniment with piano in comparison to the students in the third grade of License.

Key words: Piano accompaniment, sufficiency perception, accompaniment related lessons, academic success.

Müzik eğitimi, bireyde müzikal duyarlılığın geliştirilmesi, değişen ve gelişen ortamda müzik ile ilgili seçimlerde bilinçli davranışların sağlanması, müzik kültürünün geçmişten geleceğe, doğru aktarılması amacını taşımaktadır. Bu amaçlara ulaşılabilmesi için önemli görülen bir boyut müzik eğitimin kalitesidir. Müzik eğitiminin kalitesi, müzik öğretmenliği eğitiminin kalitesine bağlıdır.

Ülkemizde müzik öğretmenliği eğitimi, Eğitim Fakülteleri bünyesinde verilmekte ve bu eğitim dört yılı kapsamaktadır. Program kapsamındaki müzik dersleri; Piyano, Bireysel Çalgı Eğitimi, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Okul Çalgıları, Elektronik Org Eğitimi, Okul Bandosu, Toplu Ses Eğitimi, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Güncel/Popüler Müzik, Müzik Tarihi, Koro, Orkestra/Oda Müziği, Eşlik, Eğitim Müziği Besteleme ve Oyun-Dans-Müzik'tir. Müzik derslerinin genel amacı, öğretmen adayının çalgısını ve sesini geliştirmesini, okul çalgılarını tanımasını ve yetkinlikle kullanmayı öğrenmesini, Türk ve Dünya müziklerinin yapısal özelliklerini öğrenmesini, toplu ses ve çalgı eğitimiyle, beraber müzik yapma bilincini geliştirmesini, okul müziği repertuarının gelişimine katkıda bulunmak amacıyla yeni eserler üretmesini sağlamaktır (Piji, 2003).

Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları'ndaki müzik derslerinin tanımları incelendiğinde, temel müzik bilgilerinin yanı sıra, müzik öğretmenliğine yönelik konuların yer aldığı görülmektedir. Özellikle çalgı eğitiminin verildiği derslerde, çalgıların temel tekniğine yönelik bilgi ve becerilerin kazandırılmasının ardından, çalgının öğretmenliğe yönelik kullanılması ile ilgili uygulamalar öngörülmektedir. Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'nda, programın temelinde yer alan dersin Piyano olduğu belirtilmiştir. Programda Piyano dersinin tanımı şöyle yapılmaktadır: Piyano eğitimi ve öğretimi, müzik öğretmenliği programının temelini oluşturmaktadır. Aşamalı olarak teknik alıştırmaya ve etütleri, Türk ve Dünya bestecilerinin eserlerinden örnekleri, eğitim müziği örneklerini, piyano literatürü ile okul müzik eğitiminde öğrenme-öğretme tekniklerini kapsar (Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları, 1998). Piyano dersi, programda ilk altı dönem süresince verilmektedir. Beşinci dönemde yer alan Eşlik (korrepetisyon) dersi ile de, piyanonun eşlik alanında kullanılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Eşlik dersinde okul müziği örnekleri için yazılmış eşlikleri çalma ve doğaçlama eşlik çalışmaları yapılmaktadır. Öğretmen adayı,

Piyano ve Eşlik dersleriyle, eğitim süresi boyunca piyano ile ilgili temel teknik beceriler ile piyanonun öğretmenlikte kullanılmasına yönelik bilgi ve becerileri edinmektedir.

Müzik öğretmeni, verdiği eğitimle, öğrencilerin müziği algılayışlarında ve müzikal seçimlerinde değişim ve gelişim yaratma imkânına sahiptir. Bu imkânı kullanmak için müzik öğretmeninın öğretim yöntemlerini yetkin bir biçimde kullanması gerektiği düşünülmektedir. Öğrencilerin müzikal duyularının geliştirilmesinde kullanılacak önemli malzemeden biri çoksesli müziktir.

Müzik öğretiminde, entonasyon zorluğu ve bozukluğu olmayan, ses sınırları geniş, ajiliteye imkân sağlayan, armonik-polifonik karaktere sahip, koral ve orkestral eserlerin kolayca çalınabileceği en uygun çalgı piyanodur (Yönetken, 1996). Ayrıca öğretmene şarkı söylemede ve sesini kullanmada bir engel oluşturmamakta ve ses yüksekliğiyle sınıfa hâkim olabilmektedir (Çizili, 2000). Piyano ile yapılan eşliklerde, müzik öğretmenleri öğrencilerle beraber müzik yapmak, onları aynı tempo ve ton içinde tutmak yanında, şarkıyı söylerken öğrencilerin piyanoyu dinlemelerini sağlayarak onlara çokseslilik duygusunu da kazandırmış olurlar.

Müzik öğretmeninın kullandığı okul şarkıları, öğrencilerin ses ve müzikal duyularının geliştirilmesi sürecinde en önemli araç olmaktadır. Bu şarkıların öğretimi sırasında, öğrencilerin seslerini destekleyecek piyano eşliğine ihtiyaç bulunmaktadır. Piyano eşliği, tek sesli okul şarkılarını armonik yönden zenginleştirerek, öğrencilerin çoksesli müziğe yaklaşmalarını da sağlayabilir. Bir okul şarkısının eşlikle söylenmesinin önemi karşısında, okul müziği repertuarında eşlikli yazılan şarkı yok denecek kadar azdır. Özellikle müzik ders kitaplarındaki şarkıların hemen hepsi tek sesli ve eşliksiz yazılmıştır. Müzik dersinde öğretilecek şarkıların eşliklendirilmesi, tamamen müzik öğretmeninın bu alandaki bilgi ve becerisini kullanmasına bağlıdır. Bu nedenle müzik öğretmeni adaylarının, mesleğe başladıklarında eşlik alanında yeterli olabilmeleri için, eşlik yapabilme becerilerini eğitim sürecinde geliştirmeleri gerekmektedir.

Müzik öğretmeni adaylarının eşlik alanında ihtiyaç duydukları bilgi ve beceriler Eşlik (korrepetisyon) dersi ile verilmektedir. Müzik öğretmeni adaylarının eşlik becerilerinin geliştirilmesi için, Eşlik dersinin programda yer alan Piyano, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Bireysel Çalgı Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Koro, Orkestra/Oda Müziği, Okul Çalgıları derslerinde edinilen bilgi ve becerilerle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmada, eşlik ile yukarıda yer alan derslerin bağlantılı olduğu kabul edilmiştir. Kutluk (1996) müzik öğretmeni adaylarının armoni bilgilerinin, piyano çalmadaki teknik becerilerinin, deşifre yapabilme becerilerinin, okul şarkılarına pratik eşlik yapabilmelerinde önemli birer etken olduğunu belirtmiştir. Müzik öğretmeni olarak yetişecek bir adayın piyanoyu işlevsel olarak kullanabilmesi, sadece piyano dersinde kazanılacak becerileri dinleti yaklaşımı ile sunabilmesine bağlı olmamaktadır. Müzik alanına ilişkin diğer derslerin özellikle armoni-kontrapuan-eşlikleme, müziksel işitme-okuma, müzik biçimleri, müzik çözümleme vb. derslerin de piyano çalma becerilerinin gelişimine olan katkıları büyüktür. Bu yüzden dersler arasında bağlantıların sağlanmasıyla, ilköğretim ve orta öğretim için

istenen ve beklenen niteliklere sahip müzik öğretmeni modeline ulaşılabilir (Özen, 1998). Müzik öğretmeni adayının eşlik becerisinin gelişmesi için, öncelikle piyanoda temel teknik becerileri, hız ve gürlük terimleri ile ilgili davranışları kazanmış olması gerekmektedir. Piyanoda deşifreyi hızlandırıcı çalışmalar, okul müziği repertuarından seçilecek eşlikli örnekler, eşlik becerisini geliştirici nitelikte uygulamalar olabilir.

Müzik Teorisi ve İşıtme Eğitimi dersi konuları arasında yer alan solfej, armoni ve müzik biçimleri ile ilgili bilgiler de eşlik becerisini geliştirmeye yönelik kullanılabilir. Bu derste yapılacak eser analizleri, eserlerin biçimlerine yönelik incelemeler ile aralık ve ton bilgisi, aralık ve akorların duyumları ile ilgili çalışmalar, okul şarkılarının eşliklenmesi için gerekli bilgi ve becerilerdir. Çizili (2000)'nin yaptığı çalışmada, müzik öğretmenlerinin yüksek öğrenimleri sırasında aldıkları Müzik Teorisi dersinden, eşlik çalışmalarında yararlanıp yararlanmama durumlarıyla ilgili olarak, müzik öğretmenlerinin % 43'ü Müzik Teorisi dersinin eşlik çalışması yapmalarına yeterli olduğunu, %56'sı kısmen yeterli ve yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Bireysel Çalgı Eğitimi ve Bireysel Ses Eğitimi derslerinde okul müziği örneklerine yer verilmesi, müzik öğretmeni adayının okul müziği ile ilgili bir repertuar geliştirmesi için gerekli görülmektedir. Bu derslerde okul müziği örneklerine yer verilmesi gerektiği, ders tanımlarında da bulunmaktadır.

Koro, Orkestra/Oda Müziği ve Okul Çalgıları derslerinde okul müziği örneklerine yer verilmesi, okul şarkılarının vokal ve çeşitli çalgılar için çokseslendirilmiş örneklerinin çalışması ve söylenmesi, bu şarkılarda kullanılan derece akorlarıyla ilgili fikir vermektedir. Bu uygulamalar, şarkılara gerek eşlik yazma, gerekse duyulan bir şarkıya eşlik yapabilme becerisini geliştirmek için gerekli olan ton duygusunun gelişmesini sağlayabilir.

Müzik öğretmeni adayları, program dâhilinde yukarıda sıralanan dersleri aldıkları halde, eşlik becerilerini yeterince geliştirememektedirler. Özellikle öğretmenlik stajı sırasında daha da belirgin bir şekilde ortaya çıkan bu durum, uygulanan program ve öğretmen adaylarının bu programa hazır oluşlarıyla ilgili soruları beraberinde getirmektedir. Müzik öğretmeni adaylarının piyano ile eşlik alanındaki yeterlikleri ile ilgili birçok araştırma yapılmış ve bu araştırmaların sonuçlarında müzik öğretmeni adaylarının eşlik alanındaki durumları belirlenmiştir. Bu araştırmalardan çıkarılabilecek genel sonuç doğrultusunda, müzik öğretmenlerinin ve müzik öğretmeni adaylarının kendilerini piyano ile eşlik alanında yetersiz olarak algıladıkları söylenebilir.

Bilgin (1998) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin piyano dersinde kendilerinden istenen programı büyük ölçüde başardıklarının, sınavda aldıkları notlarla kanıtlandığı, fakat müzik öğretmenlerinin okul şarkılarını öğretirken eşlik yapmadıklarının ve bu konuda eksik kaldıklarının ancak uygulama safhasında fark edildiği belirtilmiştir. Piyanoda okul şarkılarına eşlik etmede, müzik öğretmeni adaylarının yetersiz olduğu temel konular; parçanın armonik analizinin doğru yapılamaması, parçanın yapısına uygun eşlik figürünün seçilememesi, piyano çalma tekniğindeki yetersizlik olarak belirlenmiştir (Kutluk, 1996). Özen (1998)'in yaptığı araştırmada ise, son sınıf öğrencilerinin yaklaşık

% 45'inin, öğrencilerin söylediği kolay okul şarkılarına piyano ile eşlik çalma davranışı bakımından yetersiz olduğu belirlenmiş ve piyano öğretim elemanlarının müzik öğretmeni adaylarının kazanması gereken 26 önemli davranış içinden, "öğrencilerin söylediği kolay okul şarkılarına piyano ile eşlik çalma"ya %88 'le 1. sırada öncelik verdikleri, son sınıf öğrencilerinin ise kazanılması gereken önemli davranışlar arasında, bu davranışa ilk on arasında yer verdikleri görülmüştür. Müzik öğretmeni adaylarının %35'i, öğrencilerin seslerinin eğitiminde ve okul şarkılarının öğretiminde piyanoyu kullanabilme derecelerine ilişkin yeterli olduklarını düşünmektedir. Süalp (2002)'in yaptığı çalışmada, müzik öğretmenlerinin %41'i, Öztürk (2001)'ün çalışmasında, müzik öğretmenlerinin %67.5'i, Tuğcular (1992; akt. Bilgin, 1998)'in araştırmasında ise müzik öğretmenlerinin % 50'si eşlik alanında yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Çizili (2000) tarafından yapılan çalışmada, müzik öğretmenlerinin çoğunun kendilerini piyanoda doğaçlama eşlik yapmalarında yetersiz veya kısmen yeterli olarak hissettikleri saptanmıştır. Bütün bu araştırmalarda ortaya koyulan olumsuz sonuçlara dayanarak, müzik öğretmenlerinin ve müzik öğretmeni adaylarının piyano ile eşlik alanında kendilerini yetersiz olarak algılamalarının bu alandaki başarısızlıkları ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Bireyin herhangi bir işi yapmada ne derecede yeterli, yetenekli olduğu ile ilgili algısı, başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu düşünceler Bandura'nın öz yeterlik algısı ile bağdaştırılabilir. Bandura (1977; akt. Senemoğlu, 2005) bireyin, kendisine ilişkin bu yargısını öz yeterlik (self efficacy) olarak adlandırmıştır. Öz yeterlik, bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi yargısıdır (Bandura, 1986; akt. Senemoğlu, 2005). Birey, becerisini kullanarak yapabileceklerine ilişkin yargılarını ortaya koymaktadır. Algılanan yeterliği yüksek olan birey, bir işi başarmak için, algılanan yeterliği düşük olan bireye göre daha çok çaba harcar, daha ısrarlı davranır, herhangi bir şeyi denemekten çekinmez (Bandura, 1980; akt. Senemoğlu, 2005).

Öğretmen adaylarının eğitim aldıkları alandaki yeterlik durumlarının ölçülmesi, akademik başarılarının artırılması için yapılacak çalışmalara yönelik önemli veriler sağlayabilir. Bu nedenle, müzik öğretmeni adaylarının eşlik alanındaki yeterlikleri ile ilgili algılarının belirlenmesi, bu alanda daha başarılı olabilmeleri için gerekli görülmektedir.

Yeterlik algısı bireyin çaba gösterdiği alanla ilgili yeteneklerinin gücü ile oluşur. Ancak algılanmış yeterlik inancının oluşumunu, bireyin sahip olduğu yetenekleri sağlamaz, o yeteneklerle başarılı bir şekilde gerçekleştirilen önceki deneyimleri sağlar. Bireyin sahip olduğu yetenekleriyle elde ettiği yeterlik algısı, onun daha sonra yapacağı bütün aktivitelerinde de etkili olur. Bireyin yeterlik algısı, davranışlarını anlama ve yordamada yararlı olabilir (Bandura, 1986; akt. Bacanlı, 2006).

Bireyin yeterliğiyle ilgili algılarını belirlemek üzere çeşitli alanlarda ölçme araçları geliştirilmiştir. Ulaşılabilen bazı ölçme araçları, öğretmen adaylarının iletişim becerilerine sahip olmaları konusunda kendilerini nasıl gördükleri, algıladıkları ya da kendilerine olan inançlarının belirlenmesi amacıyla geliştirilen İletişim Becerileri Değerlendirme

Ölçeği (Korkut, 1996; akt. Pehlivan, 2005), İngilizce öğretmeni adaylarının mesleki yeterlik algısını saptamak amacıyla geliştirilen ölçek (Çakır, Erkuş ve Kılıç, 2000; akt. Çakır, 2005), kişinin bilgisayar konusunda yeterliklerine olan inançlarını belirlemek için geliştirilen Bilgisayara İlişkin Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği (Aşkar ve Umay, 2001), aynı alana ilişkin geliştirilen Bilgisayarla İlgili Öz Yeterlik Algısı Ölçeği (Bahçeci ve Ekici, 2004), Fen öğretimine yönelik öz-yeterlik inanç düzeylerini tespit etmek için geliştirilen ölçme aracı (Kaptan ve Korkmaz, 2001; akt. Altunçekiç, Yaman ve Koray, 2005) ve Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algısı Ölçeği (Karaca, 2004)'dir. Yeterlik algısını belirlemek üzere geliştirilen bu ölçme araçlarının karşısında, müzikte yeterlik algısı ile ilgili geliştirilen bir ölçeğe rastlanmamıştır. Yeterlik algısı bireyin potansiyellerini kullanabilmesinde destekleyici bir güç olmaktadır. Bireyin bu gücü kullanabilmesinde, sahip olduğu yeterlik inancı düzeyi önemli bir rol oynamaktadır (Bandura, 1986; akt. Bacanlı, 2006). Bu nedenle, müzik öğretmeni adaylarının eşlik alanındaki yeterlik algılarının hangi düzeyde olduğunun belirlenmesi önemli görülmektedir. Müzik öğretmeni adaylarının eşlikle ilgili sahip oldukları yeterlik algılarının belirlenmesi, bu alandaki başarılarının yükseltilmesi ile ilgili yapılacak çalışmalara veri sağlayacaktır. Ayrıca, öğrencilerin eşlik alanındaki yeterlik algılarının belirlenmesi, öğretmen adayına bireysel farkındalık kazandırabilir ve müzik öğretmenliği mesleği için çok gerekli olduğu düşünülen eşlik becerisinin geliştirilmesi konusunda bilgi sağlayabilir. Öğrencilerin piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algılarıyla, eşlik bağlantılı dersler arasındaki akademik başarıları ilişkilerinin belirlenmesi ile elde edilen veriler, ders bağlantılarındaki aksaklıkların giderilmesi için kullanılabilir.

Bu gerekçelerden hareketle, bu çalışmada müzik öğretmeni adaylarının okul müziğine yönelik piyano eşlik alanındaki yeterlik algılarını ölçmek üzere bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırmada, Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği'nin geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Örneklem

Araştırmada bir örneklem tayinine gidilmemiş, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yürütmek üzere bir çalışma grubundan yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı üçüncü ve dördüncü (n=94) sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma grubu olarak üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, Eşlik dersinin üçüncü ve dördüncü sınıfların programında bulunmasıdır. Ayrıca, üçüncü ve özellikle de dördüncü sınıf öğrencilerinin mezun olup mesleğe başlayacakları sürenin daha yakın olması da çalışma grubunun seçiminde diğer bir nedeni oluşturmaktadır.

Öğrencilerin müzik derslerindeki başarılarıyla ilgili olarak, eşlik bağlantılı derslerin verildiği dönem ve sınıfların farklı olması nedeniyle, derslerle ilgili çalışma grubunda yer alan öğrenci sayıları da farklılaşmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmının genel amacını müzik öğretmeni adaylarına yönelik piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algılarını ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirmek olduğundan, bu kısımda bir veri toplama aracından bahsetmek mümkün değildir. “Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği”nin geliştirilmesine yönelik 20 önerme oluşturulmuştur. Önermeler, müzik öğretmeni adaylarının piyano eşliğinin farklı basamaklarındaki yeterlik algılarının ölçülmesi amacıyla hazırlanmıştır. Eşlik alanında sahip olunabilecek yeterlikler sıralanmış ve bu yeterlikler basitten karmaşığa doğru düzenlenmiştir. Ölçek dört dereceli olarak tasarlanmıştır. Puanlama 1 ve 4 arasındadır. Cevap seçenekleri (1) hiç katılmıyorum, (2) az katılmıyorum, (3) çok katılmıyorum, (4) tamamen katılmıyorum şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırmada, öğrencilerin piyano eğitimine başlama yaşları, mezun oldukları okul türü ve okudukları sınıf ile ilgili soruların yer aldığı Bireysel Bilgi Formu kullanılmıştır. Öğrencilerin piyano eğitimine başlama yaşı değişkeni, ilköğretim, lise ve üniversite devresi olarak üç gruba ayrılmıştır. Mezun olunan okul türü değişkeni ise, müzik okulu ve klasik okul seçeneklerini kapsamaktadır. Sınıf değişkenini ise üçüncü ve dördüncü sınıflar olmak üzere iki grup oluşturmaktadır.

Öğrencilerin eşlik bağlantılı derslerindeki başarılarını belirlemeye yönelik olarak, Piyano, Bireysel Çalgı Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Koro, Orkestra/Oda Müziği, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Okul Çalgıları derslerinden 2003–2004 öğretim yılı I. dönem sonu sınavlarından aldıkları notlar kullanılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerin eşlik alanındaki yeterlik algılarını belirlemek üzere geliştirilen “Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği”nin güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmıştır.

İlk olarak ölçek taslağı 94 öğrenciye uygulanmış, elde edilen veriler üzerinden yapı geçerliği hesaplanmıştır. Faktör analizi için Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) uygulanmıştır. Ölçeğin faktörleri, Varimax rotasyon işlemi ile elde edilmiştir.

Güvenirlik hesaplamaları için test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ölçek, 15 gün arayla ölçeğin uygulandığı grubun içinde yer alan 37 öğrenciye verilmiştir. İki uygulama arasındaki ilişki ve farklar belirlenmiştir. Ölçeğin tümü ve alt ölçeklerin güvenilirliği için iç tutarlık hesaplamaları (Cronbach Alpha, Guttman ve Spearman-Brown) yapılmıştır.

Geçerlik çalışması kapsamında ölçeğin iç geçerliği için ölçeğin tümü ve alt ölçeklere madde toplam (Item Total), madde kalan (Item Remainder) ve madde ayırt ediciliği analizleri uygulanmıştır. Madde ayırt ediciliği analizlerinde, ölçeğin uygulandığı tüm grup için sıralanmış puanlardan elde edilen üst puan grubu ile alt puan grubu arasında İlişkisiz Grup “t” Testi yapılmıştır. Ölçek toplam puanı ile alt ölçeklerin puanları arasındaki ilişkinin ve alt ölçeklerin puanlarının birbirleriyle olan ilişkilerinin belirlenmesi için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı yapılmıştır.

Öğrencilerin piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algıları ile eşlik bağlantılı derslerdeki akademik başarıları arasındaki ilişkinin saptanması için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı, piyano eğitimine başlama yaşı, mezun olunan okul türü ve sınıf

değişkenlerine göre eşlik yeterliğindeki farkların saptanmasına yönelik İlişkisiz Grup “t” Testi kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan tüm istatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi .05 ve .01 olarak kabul edilmiştir. Elde edilen tüm sonuçlar çift yönlü sınanmıştır. Araştırmanın istatistiksel işlemleri SPSS 11.0 paket programla gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada, müzik öğretmeni adaylarının piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algıları ile eşlik bağlantılı derslerdeki akademik başarıları arasındaki ilişkileri ortaya koyulmuştur. Öğrencilerin eşlik bağlantılı derslerindeki başarıları, 2003-2004 öğretim yılı 1. dönem sonu sınavlarından aldıkları notlarla, piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algıları ise “Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği” ile belirlenmiştir. Araştırmada Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Ölçeğin Yapı Geçerliği

Tablo 1. KMO ve Bartlett Test Sonucu

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliği Ölçümü			.872
Bartlett Evren Testi	Yaklaşık Ki Kare Değeri	1444.805	
	sd	190	
		p<.01	

Yapılan KMO ve Bartlett testi sonucunda ölçeğin evren parametresinde çok boyutlu bir değişkenden geldiği saptanmıştır. Ölçeğin faktör yüklerinin belirlenmesi için faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 2. 20 maddelik Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı ölçek

taslağının faktör yükleri

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
13	.811	.133	.000	-.308
11	.683	.275	.113	.372
20	.667	.403	.112	.252
16	.625	.367	-.000	.360
10	.608	.249	.176	.469
12	.586	.239	.347	.135
14	.581	.132	.186	.198
19	.559	.250	.336	.261
4	.228	.841	.156	.141
3	.162	.728	.433	.168
6	.156	.722	.383	.257
5	.496	.696	.000	.000
7	.417	.637	.313	.127
18	.432	.451	.427	.201
1	.138	.217	.909	.130
2	.132	.257	.888	.190

Tablo 2- Devamı

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
17	.392	.409	.468	.302
9	.175	.136	.192	.828
8	.000	.317	.174	.811
15	.543	.005	.173	.624

Tabloya göre, ölçeğe ilişkin dört faktör bulunmaktadır. Birinci faktörde 13., 11., 20., 16., 10., 12., 14. ve 19. maddeler, ikinci faktörde 4., 3., 6., 5., 7. ve 18. maddeler, üçüncü faktörde 1., 2. ve 17. maddeler, dördüncü faktörde ise 9., 8. ve 15. maddeler yer almıştır. Birinci faktördeki en düşük faktör yükü .132, en yüksek faktör yükü ise .811'dir. İkinci faktördeki en düşük faktör yükü .132, en yüksek faktör yükü ise .841'dir. Üçüncü faktördeki en düşük faktör yükü .112, en yüksek faktör yükü ise .909'dur. Dördüncü faktördeki en düşük faktör yükü .127, en yüksek faktör yükü ise .828'dir.

Tablo 3. Faktörlerin sahip olduğu özdeğer, varyans yüzdesi ve toplamı yüzde sonuçları

Faktör	Özdeğer	Varyans Yüzdesi	Toplamı Yüzde
1	4.556	22.778	22.778
2	3.840	19.198	41.976
3	2.899	14.496	56.472
4	2.827	14.137	70.609

Tablo 3'de görüldüğü gibi, 1. faktörün özdeğeri 4.556, varyans yüzdesi 22.778, toplamı yüzdesi 22.778'dir. 2. faktörün özdeğeri 3.840, varyans yüzdesi 19.198, toplamı yüzdesi 41.976'dır. 3. faktörün özdeğeri 2.899, varyans yüzdesi 14.496, toplamı yüzdesi 56.472'dir. 4. faktörün özdeğeri 2.827, varyans yüzdesi 14.137, toplamı yüzdesi 70.609'dur.

Ölçek toplam puanı ile alt ölçeklerin puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

Tablo 4. Ölçek toplam puanı ile alt ölçek toplam puanlarının korelasyon katsayısı

	1. alt ölçek	2. alt ölçek	3. alt ölçek	4. alt ölçek
Ölçek Toplam	r = .875*	r = .894*	r = .770*	r = .731*

* p<.01

Ölçek toplam puanı ile alt ölçeklerin toplam puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı sonucu, ölçek toplam ve 1. alt ölçek, ölçek toplam ve 2. alt ölçek, ölçek toplam ve 3. alt ölçek, ölçek toplam ve 4. alt ölçek puanları arasında p<.01 düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Alt ölçeklerin puanlarının birbirleriyle olan ilişkilerinin belirlenmesi için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı yapılmıştır.

Tablo 5. Alt ölçek puanlarının korelasyon katsayısı

Alt Ölçek	1	2	3	4
1	x =19.07 ss = 4.89	r = .703*	r = .560*	r = .586*
2		x =14.75 ss = 4.35	r = .695*	r = .544*
3			x = 8.62 ss = 2.25	r = .477*
4				x = 8.58 ss = 2.10

* p< .01

Alt ölçek puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı sonucu 1. ve 2. alt ölçek, 1. ve 3. alt ölçek, 1. ve 4. alt ölçek, 2. ve 3. alt ölçek, 2. ve 4. alt ölçek, 3. ve 4. alt ölçeğin puanları arasında p<.01 düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Yapı geçerliği kapsamında öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar ile piyano eğitimine başlama yaşları, mezun oldukları okul türü, sınıf farkı ve eşlik bağlantılı derslerdeki akademik başarıları arasındaki farklar belirlenmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin piyano eğitimine başlama yaşlarına göre piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı puanlarının tanımlayıcı değerleri

	n	x	ss	sh
İlköğretim Devresi	22	60.13	10.27	2.19
Lise Devresi	50	50.56	11.57	1.62
Üniversite Devresi	22	44.17	9.35	1.94
Toplam	94	51.22	12.03	1.22

Öğrenciler, piyano eğitimine başlama yaşlarına göre ilköğretim, lise ve üniversite devresinde başlayanlar olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Piyano eğitimine ilköğretim devresinde başlayan 22 öğrencinin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanı ortalamaları 60.13 olarak belirlenmiştir. Lise devresinde piyano eğitimine başlayan 50 öğrencinin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalaması 50.56'dır. Piyano eğitimine üniversite devresinde başlayan 22 öğrencinin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalaması 44.17 olarak bulunmuştur.

Piyano eğitimine başlama yaşına göre, öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanı ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 7. Piyano eğitimine başlama yaşına göre piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı puan ortalamalarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	2912.55	2	1456.27		
Gruplar İçi	10836.40	92	116.52	12.49	p<.01
Toplam	13748.95	94			

Piyano eğitimine başlama yaşına göre, öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları arasında p<.01 düzeyinde anlamlı bir fark elde edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere Scheffe testi yapılmıştır.

Tablo 8. Piyano eğitimine başlama yaşına göre piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı puan ortalamalarının gruplararası farkı için yapılan Scheffe testi sonuçları

	İlköğretim Dönemi	Lise Dönemi	Üniversite Dönemi
İlköğretim Dönemi	x= 60.13	p<.05	p<.01
Lise Dönemi		x = 50.56	--
Üniversite Dönemi		--	x = 44.17

Piyano eğitimine başlama yaşı üç grupta incelenmiştir. Birinci grupta ilköğretim döneminde piyano eğitimine başlayan öğrenciler bulunmaktadır. İkinci grubu lise döneminde piyano eğitimine başlayan öğrenciler oluşturmaktadır. Üçüncü grupta ise, piyano eğitimine üniversite döneminde başlayan öğrenciler yer almaktadır. Buna göre, piyano eğitimine ilköğretim döneminde başlayan öğrencilerle, lise döneminde başlayan öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları arasında, piyano eğitimine ilköğretim döneminde başlayan öğrencilerin lehine p<.05 düzeyinde anlamlı fark elde edilmiştir. Piyano eğitimine ilköğretim döneminde başlayan öğrencilerle, üniversite döneminde başlayan öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları arasında, piyano eğitimine ilköğretim döneminde başlayan öğrencilerin lehine p<.01 düzeyinde anlamlı fark elde edilmiştir. Piyano eğitimine lise döneminde başlayan öğrencilerle, üniversite döneminde başlayan öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgulara göre, piyano eğitimine ilköğretim yıllarında başlayan öğrenciler piyano ile eşlik alanında, lise ve üniversite dönemlerinde piyanoya başlayan öğrencilere göre daha yeterli algılara sahiptirler.

Mezun oldukları okul türüne göre, öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanları arasındaki farkı belirlemek için İlişkiziz Grup “t” Testi yapılmıştır.

Tablo 9. Mezun olunan okul türü değişkenine göre öğrencilerin piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı puanlarının İlişkiziz Grup “t” Testi sonuçları

	n	x	ss	sh	sd	t	p
Müzik lisesi	62	54.07	11.50	1.44			
Genel lise	32	45.78	11.25	1.95	92	3.379	p<.01

Öğrencilerin 62'si müzik lisesi mezunu, 32'si ise genel lise mezunudur. Müzik lisesi mezunu olan öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları 54.07, standart sapması 11.50, genel lise mezunu olan öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları 45.78, standart sapması 11.25'tir. Mezun olunan okul değişkenine göre öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanları arasındaki farkı belirlemek için yapılan İlişkisiz Grup "t" Testi sonuçlarına göre, müzik lisesi mezunu olan öğrencilerle, genel lise mezunu olan öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanları arasında müzik lisesi mezunu olan öğrencilerin lehine $p<.01$ düzeyinde anlamlı bir fark elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, müzik eğitimine lise döneminde başlayan öğrencilerin, üniversitede başlayan öğrencilere göre piyano ile eşlik alanında daha yeterli algılara sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Sınıf değişkenine göre, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanları arasındaki farkı belirlemek üzere İlişkisiz Grup "t" Testi yapılmıştır.

Tablo 10. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı puanlarının İlişkisiz Grup "t" Testi sonuçları

	n	x	ss	sh	sd	t	p
3. sınıf	43	48.34	10.96	1.65			
4. sınıf	51	53.67	12.44	1.72	92	-2.207	$p<.05$

Öğrencilerin 43'ü üçüncü sınıfta, 51'si ise dördüncü sınıfta okumaktadır. Üçüncü sınıf öğrencilerinin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları 48.34, standart sapması 10.96, dördüncü sınıf öğrencilerinin piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları 53.67, standart sapması 12.44'tür. Sınıf değişkenine göre öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanları arasındaki farkı belirlemek için yapılan İlişkisiz Grup "t" Testi sonuçlarına göre, üçüncü sınıf öğrencileriyle, dördüncü sınıf öğrencilerinin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanları arasında dördüncü sınıf öğrencilerinin lehine $p<.01$ düzeyinde anlamlı bir fark elde edilmiştir. Bulgulara göre, dördüncü sınıf öğrencilerinin, mesleki müzik eğitimlerinin son yılında bulunmaları ve öğretmenlik uygulamasına katılmaları nedeniyle eşlik alanında üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksek algılara sahip oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin Piyano, Koro, Eşlik, Müzik Teorisi ve İştme Eğitimi, Bireysel Ses Eğitim, Bireysel Çalgı Eğitimi, Okul Çalgıları ve Orkestra/Oda Müziği derslerindeki akademik başarılarıyla, piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

Tablo 11. Öğrencilerin Piyano, Koro ve Eşlik dersi başarılarıyla piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı puanlarının tanımlayıcı değerleri ve korelasyon katsayısı

	n	x	ss	r	p
piyano	81	62.85	14.59		
eyap*		51.60	12.36	.377	$p<.01$
koro	64	86.79	12.19		
eyap*		53.46	12.34	.265	$p<.05$
eşlik	66	66.33	18.03		
eyap*		52.81	10.41	.465	$p<.01$

*Eşlik yeterlik algısı puanı

Öğrencilerin piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algıları ile Piyano ve Eşlik derslerindeki akademik başarıları arasında $p < .01$ düzeyinde, Koro dersindeki akademik başarıları arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Elde edilen bulgulardan, piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algısının Piyano, Koro ve Eşlik derslerindeki başarıyla ilişkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin eşlik alanındaki yeterlik algıları ile Müzik Teorisi ve İşıtme Eğitimi, Bireysel Çalgı Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Okul Çalgıları, Orkestra/Oda Müziği dersindeki akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı sonucu, öğrencilerin piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algıları ile yukarıdaki derslerdeki akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Ölçeğin Güvenirliği

Ölçeğin güvenirliliği ile ilgili olarak test-tekrar test uygulaması yapılmıştır. Ölçek, 15 gün arayla ölçeğin uygulandığı grubun içinde yer alan 37 öğrenciye verilmiştir. İki uygulama arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı, farkı belirlemek için İlişkisiz Grup “t” Testi yapılmıştır.

Tablo 12. Test-tekrar Test için yapılan İlişkisiz Grup “t” Testi sonuçları ve korelasyon katsayısı

	n	x	ss	sh	r	p	t	sd	p
eyap*-1	37	53	12.52	2.05	.856	$p < .01$	1.639	36	$p > .05$
eyap*-2		51.16	12.9	2.12					

*Eşlik yeterlik algısı puanı

Test-tekrar test yöntemine yönelik iki uygulamadan elde edilen puanlar arasında $p < .01$ düzeyinde anlamlılık bulunmuştur. İki uygulama puanları arasında ($t = 1.639$) anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgular Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği'nin test-tekrar test güvenirliliğinin istatistiksel olarak yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin tümü ve alt ölçeklerin güvenirliliği ile ilgili olarak içtutarlılık hesaplamaları (Cronbach Alpha, Guttman ve Spearman Brown) yapılmıştır.

Tablo 13. Ölçeğin tümü ve alt ölçekler için yapılan iç tutarlılık katsayıları

	Ölçek Toplam	1. Alt Ölçek	2. Alt Ölçek	3. Alt Ölçek	4. Alt Ölçek
Cronbach Alpha	$r = .94$	$r = .89$	$r = .90$	$r = .84$	$r = .83$
Spearman - Brown	$r = .88$	$r = .86$	$r = .89$	$r = .70$	$r = .75$
Gutmann	$r = .88$	$r = .86$	$r = .89$	$r = .65$	$r = .69$

Öğrencilerin testlerden aldıkları puanlarla Cronbach Alpha, Spearman-Brown ve Guttman teknikleri uygulanarak elde edilen iç tutarlılık analizlerinde ölçeğin tümü için ($r = .88$) ile ($r = .94$) arasında, alt ölçekler için ($r = .65$) ile ($r = .90$) arasında içtutarlılık katsayıları elde edilmiştir. Sonuç olarak, ölçeğin güvenilir olduğu görülmüştür.

Ölçeğin Madde Analizi

Ölçeğin geçerliği ile ilgili olarak iç geçerliğe yönelik analizler yapılmıştır. Tüm grup için madde toplam (Item Total), madde kalan (Item Remainder) ve madde ayırt ediciliği analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 14: Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği madde analizi sonuçları

Soru no	n	Madde Toplam		Madde Kalan		Ayırdedicilik		
		r	p	r	p	t	sd	p
Soru 1	94	.598	p<.01	.5860	p<.01	7.330	48	p<.01
Soru 2	94	.631	p<.01	.6225	p<.01	8.194	48	p<.01
Soru 3	94	.721	p<.01	.7040	p<.01	10.864	48	p<.01
Soru 4	94	.708	p<.01	.6828	p<.01	9.427	48	p<.01
Soru 5	94	.744	p<.01	.6937	p<.01	7.600	48	p<.01
Soru 6	94	.727	p<.01	.7155	p<.01	9.108	48	p<.01
Soru 7	94	.781	p<.01	.7500	p<.01	10.347	48	p<.01
Soru 8	94	.621	p<.01	.5753	p<.01	7.155	48	p<.01
Soru 9	94	.598	p<.01	.5481	p<.01	7.071	48	p<.01
Soru 10	94	.767	p<.01	.7326	p<.01	7.825	48	p<.01
Soru 11	94	.764	p<.01	.7234	p<.01	8.070	48	p<.01
Soru 12	94	.696	p<.01	.6451	p<.01	9.889	48	p<.01
Soru 13	94	.476	p<.01	.4119	p<.01	4.352	48	p<.01
Soru 14	94	.572	p<.01	.5446	p<.01	4.419	47	p<.01
Soru 15	94	.680	p<.01	.6212	p<.01	8.680	48	p<.01
Soru 16	94	.712	p<.01	.6646	p<.01	7.760	48	p<.01
Soru 17	94	.776	p<.01	.7367	p<.01	9.600	48	p<.01
Soru 18	94	.752	p<.01	.7315	p<.01	10.726	48	p<.01
Soru 19	94	.709	p<.01	.6799	p<.01	9.778	48	p<.01
Soru 20	94	.776	p<.01	.7400	p<.01	8.774	48	p<.01

Madde toplam ve madde kalan analizlerinde grubun tümü ve Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği puanları için p<.01 seviyesinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Madde ayırt ediciliği analizlerinde, ölçeğin uygulandığı tüm grup için sıralanmış puanlardan elde edilen üst puan grubu ile alt puan grubu arasında İlişkisiz Grup “t” testi yapılmıştır. Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği puanları için p<.01 seviyesinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Bu üç farklı analiz sonucu birlikte değerlendirilerek, ölçeğin piyano ile eşlik alanında beklenen yeterlik algısını ölçtüğü kararına varılmıştır.

Alt ölçeklerin geçerliği ile ilgili olarak iç geçerliğe yönelik analizler yapılmıştır. Tüm grup için madde toplam (Item Total), madde kalan (Item Remainder) ve madde ayırt ediciliği analizleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 15. Alt ölçeklerin madde analizi sonuçları

Alt Ölçekler	soru no	Madde Toplam		Madde Kalan		Ayırdedicilik		
		r	p	r	p	t	sd	p
1. Alt Ölçek Ezgiye Eşlik Etme	Soru 10	.799	p<.01	.7440	p<.01	9.147	48	p<.01
	Soru 11	.785	p<.01	.7496	p<.01	8.200	48	p<.01
	Soru 12	.696	p<.01	.6036	p<.01	8.012	48	p<.01
	Soru 13	.634	p<.01	.5567	p<.01	6.679	48	p<.01
	Soru 14	.620	p<.01	.5709	p<.01	5.199	48	p<.01
	Soru 16	.778	p<.01	.7052	p<.01	10.630	48	p<.01
	Soru 19	.735	p<.01	.6414	p<.01	10.844	48	p<.01
	Soru 20	.804	p<.01	.7597	p<.01	10.043	48	p<.01
	Soru 3	.853	p<.01	.7735	p<.01	19.630	48	p<.01
2. Alt Ölçek	Soru 4	.845	p<.01	.7733	p<.01	10.722	48	p<.01
Piyano Tekniği ve	Soru 5	.792	p<.01	.6967	p<.01	9.029	48	p<.01
Armoni Bilgisini	Soru 6	.842	p<.01	.7643	p<.01	9.920	48	p<.01
Eşlikte Kullanma	Soru 7	.853	p<.01	.7742	p<.01	12.225	48	p<.01
	Soru 18	.755	p<.01	.6528	p<.01	10.726	48	p<.01
3. Alt Ölçek	Soru 1	.915	p<.01	.8100	p<.01	19.357	48	p<.01
Piyanoda Teknik	Soru 2	.916	p<.01	.8141	p<.01	17.434	48	p<.01
Yeterlilik	Soru 17	.811	p<.01	.5467	p<.01	14.570	48	p<.01
4. Alt Ölçek	Soru 8	.879	p<.01	.7267	p<.01	12.882	48	p<.01
Okul Müziği	Soru 9	.896	p<.01	.7667	p<.01	14.199	48	p<.01
Yaratma	Soru 15	.835	p<.01	.6108	p<.01	11.991	48	p<.01

Madde toplam ve madde kalan analizlerinde grubun tümü ve alt ölçeklerin puanları için $p<.01$ seviyesinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Madde ayırt ediciliği analizlerinde, dört alt ölçeğin uygulandığı tüm grup için sıralanmış puanlardan elde edilen üst puan grubu ile alt puan grubu arasında İlişkisiz Grup “t” testi yapılmıştır. Dört alt ölçek puanları için $p<.01$ seviyesinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Bu üç farklı analiz sonucu birlikte değerlendirilerek, alt ölçeklerin piyano ile eşlik alanında beklenen yeterlik algısını ölçtüğü kararına varılmıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırmada, müzik öğretmeni adaylarının piyanoda eşlik yeterlik algılarını belirlemek üzere “Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği” geliştirilerek, ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Öncelikle “Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği”nin geliştirilmesine yönelik 20 önerme oluşturulmuştur. Önermeler, müzik öğretmeni adaylarının piyano eşliğinin farklı basamaklarındaki yeterlik algılarının ölçülmesi amacıyla hazırlanmıştır. Eşlik alanında sahip olunabilecek yeterlikler sıralanmış ve bu yeterlikler basitten karmaşığa doğru düzenlenmiştir. Ölçek ile ilgili piyano eşlik alanında uzman kişilerin görüşleri alınarak ölçeğin kapsam geçerliği yapılmıştır. Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği, dört dereceli bir ölçektir ve 20 önermeden oluşmaktadır. Puanlama 1 ve 4 arasındadır. Puanlama “hiç katılmıyorum”, “az katılmıyorum”, “çok katılmıyorum”, “tamamen katılmıyorum” şeklindeki

cevaplara göre yapılmaktadır. Hiç katılmıyorum cevabı için 1 puan, az katılıyorum cevabı için 2 puan, çok katılıyorum cevabı için 3 puan ve tamamen katılıyorum cevabı için 4 puan verilmektedir. Buna göre ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20'dir. Puanın yüksek olması, müzik öğretmeni adayının piyano ile eşlik alanında yüksek yeterlik algısına sahip olduğunu göstermektedir.

İlk olarak ölçek taslağı 94 öğrenciye uygulanmış, elde edilen veriler üzerinden yapı geçerliği hesaplanmıştır. Faktör analizi için Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) uygulanmıştır. Ölçeğin faktörleri, Varimax rotasyon işlemi ile elde edilmiştir. Buna göre, ölçeğe ilişkin dört faktör bulunmaktadır.

Ölçeğe ilişkin dört alt ölçeğin ilki "Ezgiye Eşlik Etme", okul şarkısı niteliğindeki herhangi bir ezgiye piyano ile eşlik etmedeki yeterlik algısını ölçmektedir. Eşliği olmayan bir ezginin fonksiyonlarını bulma, fonksiyonların değişik eşlik figürleri kullanarak çalma, ezgi üzerinde çeşitli eşlik teknikleri kullanarak eşlik etme, ton duygusunu eşlikte kullanma becerilerine ilişkin yeterlik algısını ölçen sekiz madde, birinci ölçeğe aittir. İkinci alt ölçek, "Piyano Tekniği ve Armoni Bilgisini Eşlikte Kullanma", eşlik için gerekli olan ton, akor ve kadans bilgisinin piyano tekniği ile birleştirilmesine yönelik yeterlik algısını içermektedir. Bu ölçekte sağ ve sol el ile akor bağlantılarını yapabilme becerisine yönelik yeterlik algısı ölçülmektedir. Üçüncü alt ölçek, "Piyanoda Teknik Yeterlik" ile ilgili yeterlik algısı ölçeğidir. Bu alt ölçekte üç madde yer almaktadır ve maddeler piyano tekniğinin eşlikte kullanılması ile ilgilidir. Dördüncü ölçek, "Okul Müziği Yaratma", okul müziği örneklerinin çözümlemesini yapma, fonksiyon bulma ve bir ezgiye piyano için eşlik yazma becerilerine ilişkin yeterlik algısını ölçmeye yöneliktir.

Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili olarak test-tekrar test uygulaması yapılmıştır. Ölçek, 15 gün ara ile çalışma grubunun içinde yer alan 37 öğrenciye uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen bulgular Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği'nin test-tekrar test güvenilirliğinin istatistiksel olarak yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin tümü ve alt ölçeklerin güvenilirliği ile ilgili olarak içtutarlılık hesaplamaları yapılmıştır. Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlarla Cronbach Alpha, Spearman-Brown ve Guttman teknikleri uygulanarak elde edilen iç tutarlılık analizleri sonucunda ölçeğin güvenilir olduğu görülmüştür.

Ölçeğin tümü ve alt ölçeklerin geçerliği ile ilgili olarak iç geçerliğe yönelik analizler yapılmıştır. Tüm grup için madde toplam (Item Total), madde kalan (Item Remainder) ve madde ayırt ediciliği analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu üç farklı analiz sonucu birlikte değerlendirilerek Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği'nin, eşlik alanında beklenen yeterlik algısını ölçtüğü kararına varılmıştır.

Ölçek toplam puanı ile alt ölçeklerin puanları ve alt ölçek puanlarının birbirleriyle olan ilişkilerine yönelik yapılan analizlerden anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında öğrencilerin eşlik alanındaki yeterlik algılarının piyano eğitimine başlama yaşı, mezun olunan okul türü ve sınıf değişkenine göre farklarının belirlenmesine yönelik hesaplamalar yapılmıştır.

Öğrencilerin piyano eğitimine başlama yaşlarına göre piyano ile eşlik yeterlik algısı puan ortalamaları arasında $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir fark elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, piyano eğitimine ilköğretim döneminde başlayan öğrenciler eşlik alanında, lise ve üniversite döneminde piyano eğitimine başlayan öğrencilere göre daha yeterli algıya sahiptirler. Piyano eğitimine lise döneminde başlayan öğrencilerin çoğunluğu Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi mezunudur. Elde edilen bulgulara göre, piyano eğitimine Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde başlayan öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanları, piyano eğitimine üniversitede başlayan öğrencilerin eşlik yeterlik algısı puanlarına göre anlamlı bir fark yaratmamıştır. Bu sonuca göre, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde dört yıl boyunca piyano eğitimi alarak Müzik Öğretmenliği Bölümü'ne gelen öğrencilerle, piyano eğitimine ilk olarak üniversitede başlayan öğrenciler arasında piyano ile eşlik yeterlik algısı bakımından belirgin bir farkın olmadığı söylenebilir.

Mezun olunan okul türü değişkeni, müzik lisesi ve genel lise olarak iki kategoride incelenmiştir. Mezun oldukları okul türüne göre, öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı puanları arasında, müzik lisesi mezunu öğrencilerin, genel lise mezunu olan öğrencilere göre piyano ile eşlik alanında daha yeterli algılara sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre, müzik lisesi mezunu öğrencilerin yüksek öğrenimlerine başlamadan önce aldıkları müzik eğitiminin, piyano ile eşlik yeterlik algılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Elde edilen bulgular, Altunçekiç, Yaman ve Koray (2005) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla çelişmektedir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının özyeterlik inanç düzeylerinin mezun oldukları okul türüne göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Sınıf değişkenini, üçüncü ve dördüncü sınıflar olmak üzere iki grup oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, dördüncü sınıf öğrencilerinin, mesleki müzik eğitimlerinin son yılında bulunmaları ve öğretmenlik uygulamasına katılmaları nedeniyle piyano ile eşlikle ilgili olarak üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha yeterli algılara sahip oldukları söylenebilir. Bu sonuç, Pehlivan (2005)'in araştırmasında elde edilen sonuçları desteklemektedir. Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarının sınıflarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koyan araştırmanın sonuçlarına göre, 1. ve 4. sınıftaki öğretmen adayları arasında iletişim becerileri algıları açısından anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre, son sınıftaki öğretmen adaylarının 4 yıl boyunca aldıkları eğitimin, iletişim becerisi algılarını geliştirmiş olabileceği, ayrıca, 4. sınıflarda Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin başlamış olması ve öğretmen adayların uygulama okullarında geçirdiği yaşantıların, algılarında bir yükselmeye neden olabileceği belirtilmiştir. Her iki araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Altunçekiç, Yaman ve Koray (2005) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının özyeterlik inanç düzeyleri belirlenmiştir. Bu çalışmada 1., 2., 3. ve 4. sınıfta bulunan öğretmen adaylarının özyeterlik inanç düzeyleri arasında, dördüncü sınıfta bulunan öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir fark elde edilmiştir. Bu çalışmada da dördüncü sınıfta bulunan müzik öğretmeni adaylarının eşlik alanındaki yeterlik algılarının üçüncü sınıfta bulunan müzik öğretmeni adaylarının yeterlik algılarına göre daha yüksek olması, dördüncü sınıfta bulunan müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması yaşantılarından ileri gelebilir.

Öğrencilerin piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algıları ile eşlik bağlantılı derslerdeki akademik başarıları arasındaki ilişki belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algısının Piyano, Koro ve Eşlik derslerindeki başarıya bağlı olabileceği düşünülebilir. Öğrencilerin piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algıları ile Bireysel Çalgı Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Okul Çalgıları, Orkestra/Oda Müziği dersindeki akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu sonuca ilişkin, yukarıda belirtilen derslerin, öğrencilerin piyano ile eşlik alanında sahip oldukları yeterlik algılarını desteklemediği söylenebilir.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin piyano ile eşlik alanında beklenen yeterlik algısına sahip olmadıkları görülmektedir. Bu sonuç, Pehlivan (2005)'in araştırmasındaki öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarının düzeyini ortaya koyan sonuçlarla çelişmektedir. Pehlivan (2005), öğretmen adaylarının iletişim becerisi algılarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Aşkar ve Umay (2001) tarafından matematik öğretmeni adaylarının bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algıları incelenmiştir. Bu araştırmanın sonucu, Matematik Öğretmenliği Lisans Programı öğrencilerinin bilgisayara karşı öz-yeterlik algılarının düşük olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin bilgisayara karşı öz-yeterlik algılarının, onların bilgisayar deneyimleri ve kullanma sıklıkları ile yüksek ilişkili olduğu bulunmuştur. Aşkar ve Umay (2001)'in araştırmasında ortaya koyulan sonuçlar, bu araştırmanın sonuçlarıyla çelişmemektedir. Müzik öğretmeni adaylarının piyano ile eşlik alanında yüksek algılara sahip olmamaları, verilen eşlik eğitiminin süre, hedef, içerik, yöntem ve değerlendirme boyutlarındaki aksaklıklardan kaynaklanabilir. Bu sonuca dayanarak, öğrencilerin piyano ile eşlik yeterlik algısı düzeylerinin artırılması için, öncelikle Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'ndaki Eşlik dersiyle ilgili yeni düzenlemeler yapılabilir. Dersin amacı, içeriği, verildiği dönemler, haftalık ders saati konularında çalışmalar yapılabilir. Eşlik dersinin verildiği dönem sayısı arttırılabilir. Eşlik ile ilgili verilen eğitimin daha uzun bir süreci kapsamaması halinde, öğrencilerin eşlikle ilgili becerileri yerine getirme konusunda kendilerini daha yeterli hissetmeleri söz konusu olabilir.

Öğrencilerin piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algısı düzeylerinin yükselmesi için, eşlik bağlantılı derslerin içeriğinde eşlik çalışmalarına yer verilebilir. Bu derslerle Eşlik dersi arasındaki eşgüdümün sağlanmasına ilişkin program değerlendirme çalışmaları yapılabilir.

Öğrencilerin piyano eğitimine başlama yaşı değişkenine ilişkin sonuçlara dayanarak, giriş yetenek sınavlarında, öğrencilerin piyano performansları daha detaylı değerlendirilebilir. Giriş yetenek sınavı için asgari piyano seviyesi belirlenebilir ve öğrenciler bu seviye üzerinden değerlendirilebilir. Ayrıca giriş yetenek sınavında piyano deşifresi ve eser çözümlene alanlarında öğrencilerin yeterlikleri değerlendirilebilir.

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi mezunu öğrencilerin piyano seviyesi ve hakimiyeti bakımından daha yeterli olabilmeleri için, yeni araştırmalarda bu kurumların piyano eğitimi programları ele alınabilir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeği, mőzık öğretmenleri adaylarının piyano ile eşlik alanındaki yeterlik algılarının belirlenmesi için hazırlanmış bir ölçme aracıdır. Bu ölçeğin yanında, piyano ile eşlik alanındaki yeterliğin belirlenmesine yönelik performans testi geliştirilebilir ve iki ölçme aracı arasındaki ilişki incelenebilir.

KAYNAKLAR

- ALTUNÇEKİÇ, A., YAMAN, S., KORAY, Ö. (2005). Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1). Erişim: Ocak, 22, 2007.
<http://209.85.129.104/search/?q=cache:Q6cyrvmsuEJ:www.ksef.gazi.edu.tr/dergi.pdf/Cilt13-No1-2005Mart/alper.pdf>
- AŞKAR, P. U MAY, A. (2001). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik Algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-8. Erişim: Ocak, 22, 2007. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~aumay/yayim/ozyeter.doc>
- BACANLI, F. (2006). Kariyer Araştırma Yetkinlik Beklentisi Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 301-317.
- BAHÇECİ, E., EKİCİ, G. (2004). Öğretmen Adaylarının Bilgisayara Yönelik Tutumları İle Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma. Ankara: VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, 7-9 Eylül 2006. Erişim: Ocak, 22, 2007. <http://www.fenmat.gazi.edu.tr/ozetler.pdf>
- BİLGİN, S. (1998). İlköğretim Okullarının 2. Kademesinde Müzik Eğitiminde Kullanılan Şarkıların Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Çıkkılı Müzik Öğretmenleri Tarafından Piyano İle Eşliklenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÇAKIR, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (İölp) Ve Eğitim Fakülteleri İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları Ve Mesleki Yeterlik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (9), 27-42. Erişim: Ocak, 22, 2007. <http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/Cakir.doc>
- ÇİZİLİ, İ. (2000). Müzik Öğretmenliği Programları Mezunlarının Piyano Derslerinde Öğrendikleri Davranışları Öğretmenlikte Kullanmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. (1998). T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı: Ankara
- KARACA, E. (2004). Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterliklerine İlişkin Likert Tipi Bir Yeterlik Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10. Erişim: Ocak, 20, 2007. http://ef.dumlupinar.edu.tr/og_gor/EKaraca.htm

- KARASAR, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara. 3A Eğitim Danışmanlık .
- KUTLUK, Ö. (1996). Okul Şarkılarına Pişano İle Eşlik Yapabilme Becerisinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Çalışma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZEN, M. (1998). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Pişanoyu Müzik Öğretmenliğinin Gereklere Doğrultusunda Kullanma Becerileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZTÜRK, G. (2001). İlköğretim Kurumlarında Görev Yapmakta Olan Müzik Öğretmenlerinin Çalgılarını Kullanmadaki Yeterlilik Durumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- PEHLİVAN, K, B. (2005). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim-Online*, 4(2), 17-23. Erişim: Ocak, 22, 2007. <http://ilkogretim-online.org.tr>
- PİJİ, D. (2003). “Müzik Öğretmeni Adaylarının Müzik Derslerindeki Başarıları İle Müzikal Yaratıcılıkları Arasındaki İlişki”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- SENEMOĞLU, N. (2005). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Gazi Kitabevi. 12. Baskı.
- SÜALP, B. (2002). İlköğretim Okulları Üçüncü Devre Müzik Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YÖNETKEN, H. B. (1952). Okulda Çalgı Sorunu. “Müzik Görüşleri”. S: 2, Sayı 36. Ahmet Say (Ed.), (1996). *Müzik Öğretimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.